

MAŁGORZATA GRUCHOŁA

„HUMANIZACJA Algorytmów” – WPROWADZENIE

Postęp techniczny uzurpuje sobie miano swoistego architekta humanizacji algorytmów i sztucznej inteligencji (*Artificial Intelligence* [dalej: AI]). Coraz częściej proponuje substytuty, którym rzeczywistość nie bardzo potrafi sprostać. Intensywny rozwój technologii AI, połączony z częstszym jej wykorzystywaniem, zmienia jej status i postrzeganie. Z wytworu człowieka – tj. narzędzia, przedmiotu – przyjmuje postać „podmiotu społecznego”. Technologie generatywne, chatboty, roboty społeczne zapraszając do interakcji, implikują namiastkę komunikacji, „humanizując” technologicznego interlokutora.

Rozwój technologii informatycznych i generatywnych, implikując tworzenie coraz bardziej złożonych i samodzielnych algorytmów i robotów humanoidalnych, przyczynia się nie tylko do zmiany reakcji i postaw ludzi wobec nich, lecz także do przemiany samego procesu komunikacji. Przyznawanie ucieleśnionej sztucznej inteligencji autonomii działania oraz statusu podmiotu życia społecznego może prowadzić z jednej strony do dehumanizacji komunikacji, z drugiej zaś do humanizacji algorytmów, chatbotów i robotów. Zgodnie z założeniami *teorii równania mediów* Byrona Reeves’a i Clifforda Nassa¹ użytkownicy coraz częściej traktują nowe technologie, sztuczną inteligencję, roboty jak rzeczywistych partnerów interakcji. Jak słusznie zauważa Sherry Turkle pokolenie „dorastające w otoczeniu smartfonów i robotów-zabawek, pozbawione poczucia bezpieczeństwa w relacjach, targane lękiem przed bliskością – w zdobyczach techniki szukać będzie sposobów na trwa-

Dr hab. MAŁGORZATA GRUCHOŁA, prof. KUL – Instytut Dziennikarstwa i Zarządzania, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie; e-mail: malgorzata.gruchola@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2367-0416>

¹ Byron REEVES i Clifford NASS, *The Media Equation: How People Treat Computers, Television, and New Media Like Real People and Places* (Stanford: Cambridge University Press, 1998).

nie w iluzji związku, a równocześnie ochrony przed nim”². Roboty społeczne często oferują wspomnianą iluzję wspólnoty i komunikacji³, chociaż są tylko ludzkim wytworem techniczno-programistycznym, działającym na zasadach algorytmicznych (schematyczność, powtarzalność). Nie są one w stanie zastąpić człowieka, ponieważ nie posiadają świadomości i wyobraźni. Działania wykonywane przez AI mogą tylko sprawiać wrażenie „świadomych”. Podobnie użytkowanie sztucznej inteligencji nie musi być świadome. Humanizm, zakładając antropocentryzm człowieka (istnienie podmiotu społecznego), ma naturę dialogiczną, tworzy przestrzeń relacji komunikacyjnych, włącznie z możliwością doświadczania drugiego człowieka. Zakłada relacyjność, budowanie wspólnoty. Natomiast komunikacyjność sztucznej inteligencji ogranicza się tylko do interaktywności i sprawczości, czyli możliwości wzajemnego oddziaływania na siebie różnych systemów oraz układów urządzeń. W komunikacji tej zauważa się brak dialogu – kształtowania i rozumienia znaczeń⁴ i symboli⁵.

Próba uchwycenia dynamicznej natury społecznych interakcji, w których istotną rolę mają odgrywać roboty humanoidalne, zajmuje się – bazująca na sztucznej inteligencji, uczeniu maszynowym, medycynie, psychologii, naukach społecznych – robotyka społeczna⁶. Kate Darling określa roboty społeczne jako „wcielone aktanty, które są autonomiczne lub półautonomiczne, komunikujące się i wchodzące w interakcje z człowiekiem na wielu poziomach: emocjonalnym, werbalnym, sensorycznym oraz dotykowo-kinestetycznym”⁷. Imitują one naturalne sygnały komunikacyjne (gesty, spojrzenia), modelują zachowania motoryczne, emocjonalne, społeczne i poznawcze u człowieka⁸. Zasadniczym wyróżnikiem robotów społecznych powinna być

² Sherry TURKLE, *Samotni razem. Dlaczego oczekujemy więcej od zdobyczy techniki, a mniej od siebie nawzajem*, tłum. Małgorzata Cierpisz (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013).

³ Tamże.

⁴ Zob. Małgorzata GRUCHOŁA, Małgorzata SŁAWEK-CZUCHRA i Robert ZIELIŃSKI, „Artificial Intelligence as a Tool Supporting Prayer Practices”, *Religions* 15(2024), nr 3; <https://doi.org/10.3390/rel15030271>.

⁵ Małgorzata TATAŁA, *Odbiór symboli religijnych przez młodzież: rozwojowe badania osób w wieku od 12 do 24 lat* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008).

⁶ Zob. Guang-Zhong YANG, Dario PAOLO i Danica KRAGIC, „Social Robotics – Trust, Learning and Social Interaction”, *Science Robotics* 31(2018): 21.

⁷ Kate DARLING, *Extending Legal Protection to Social Robots: The Effects of Anthropomorphism, Empathy, and Violent Behavior Towards Robotic Object* (Coral Gables: University of Miami, 2012), 2, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2044797 (dostęp: 23.03.2024).

⁸ Mark COECKELBERGH, Cristina POP, Ramona SIMUT, Andreea PECA, Sebastian PINTEA, Daniel DAVID i Bram VANDERBORGHT, „A survey of expectations about the role of robots in robot-

zdolność do postępowania/funkcjonowania zgodnie z obowiązującymi zasadami współżycia społecznego. Zdolność tę można osiągnąć poprzez „humanizację” algorytmów i sztucznej inteligencji, czyli „dostosowanie ich do potrzeb i możliwości człowieka, zgodnie z zasadami humanizmu”⁹. Warto przypomnieć, że humanizm to postawa intelektualna oraz moralna uznająca człowieka za najwyższą wartość oraz źródło wszystkich innych wartości¹⁰.

W kontekście tytułowego problemu – humanizacji algorytmów, rodzą się pytania antropologiczne o to, jakie cechy osoby czynią ją wyjątkową i wartościową? Czym jest podmiotowość? Czy sztuczna inteligencja może posiadać świadomość? Czy „myśli” w tym samym sensie co człowiek, czy tylko częściowo naśladuje ludzki sposób reagowania i działania? Czy pojęcie sprawstwa jest tożsame z pojęciem działania i „czynu” człowieka?

W naukach społecznych podmiotowość definiuje się, wskazując na trzy kluczowe elementy: 1) Podmiot charakteryzuje się działalnością przedmiotową, a więc realnym dokonywaniem zmian w świecie. 2) Podmiot posiada świadomość: działa i przekształca świat w sposób świadomy i wolny. Posiadając zdolność rozumienia skutków własnego działania, ponosi odpowiedzialność za dokonywane przekształcenia. 3). Podmiotowość to pewnego rodzaju psychologiczna odrębność i autonomia¹¹.

W tradycji humanistycznej, bazującej m.in. na personalizmie¹², pojęcie podmiotu ludzkiego było jasne: jest nim „integralna jednostka obdarzona rozumem, świadomością i możliwością działania. Tak też rozumiano istotę podmiotowego podejścia do narzędzi”¹³ (a więc i technologii AI). Ludzie mieli nad nimi władzę, twórczo je eksploatując. Podmiotowość implikowała sprawczość ludzi. Uważano, że tylko istoty ludzkie wykazują zdolność sprawczą (czyli mogą sprawować władzę, ponosić odpowiedzialność), sytuują się ponad tworamami społecznymi oraz wytworami techniki, wykazując zdolność samodzielnego myślenia, rozumienia i kontrolowania świata naturalnego¹⁴.

assisted therapy for children with ASD: Ethical acceptability, trust, sociability, appearance, and attachment”, *Science and Engineering Ethics* 22 (2016): 57.

⁹ *Humanizacja*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/humanizacja> (dostęp: 26.03.2024).

¹⁰ *Humanizm*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/humanizm.html> (dostęp: 26.03.2024).

¹¹ Krzysztof KORZENIOWSKI, „Podmiotowość człowieka. Metateoretyczne ramy teorii”, w *Podmiotowość jednostki w koncepcjach psychologicznych i organizacyjnych*, red. Krzysztof Korzeniowski, Robert Zieliński, Wojciech Daniecki (Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1983), 18.

¹² Andrzej MIŚ, *Filozofia współczesna. Główne nurty* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2006), 173.

¹³ Kazimierz KRZYSZTOFEK, „Człowiek – społeczeństwo – technologie. Między humanizmem a transhumanizmem i posthumanizmem”, *Ethos* 111(2015): 191. DOI 10.12887/28-2015-3-111-12.

¹⁴ Tamże, 191.

Karol Wojtyła, definiując podmiotowość, podjął próbę połączenia stanowiska arystotelesowsko-tomistycznego z nowożytnym subiektywizmem, tzn. podmiotowość ontyczną z podmiotowością przeżyciową. Zachowując pierwszeństwo bytu, jednocześnie uwzględnia rolę świadomości i doświadczenia. Człowiek jest zarazem obecnością i uczestnictwem w istnieniu. Dzieje się to dzięki świadomości i samoświadomości, w sensie tak ontologicznym, jak i poznawczym¹⁵. Człowiek, w odróżnieniu od robota humanoidalnego, jest jedynym bytem, który stawia sobie pytania o własne istnienie, jego celowość i intencjonalność.

Osoba ludzka jest podmiotem, to znaczy, że jest wyposażona w wieloraką potencjalność. Jest podmiotem rozumnym i wolnym, zdolnym do poznania Boga, dobra, prawdy i piękna. Może stanowić o samym sobie, zmierzając do spełnienia siebie. Jest wyposażona w umiejętności planowania i celowego działania. Posiada nieskrępowane sumienie, w związku z tym „jest wezwany do odpowiedzialnego życia w społeczeństwie i w dziejach, i podporządkowany wartościom duchowym i religijnym”¹⁶. Dzięki temu może funkcjonować jako „samodzielny podmiot decyzji moralnych”¹⁷, a ogólnie jako „osobowy podmiot swoich czynów”¹⁸. Dzięki swej podmiotowości może doświadczać sensu i wartości swego działania, podążać w kierunku własnego rozwoju, wnikać w siebie, dokonywać samokontroli i korygowania własnego zachowania, dokonując ciągłego nawracania się¹⁹.

Wraz z rozwojem technologicznym coraz częściej możemy spotkać się z poglądem, że sprawcami działania stają się narzędzia, a tym samym mamy do czynienia ze sprawczością nie-ludzką czy też pozaludzką. Zgodnie z *teorią aktora-sieci* Brunona Latoura²⁰, Michela Callona²¹, Johna Lawa²², analiza zjawisk socjokulturowych, ściśle związanych z techniką, powinna przebiegać na podstawie zagadnień sprawczości i brać pod uwagę w równej mierze

¹⁵ Robert SKRZYPCZAK, „Personalizm Karola Wojtyły na tle współczesnej myśli polskiej”, *Warszawskie Studia Teologiczne* 24(2011), nr 1: 75.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Brunon LATOUR, *Reassembling the Social: an Introduction to Actor-Network-Theory* (New York: Oxford University Press, 2005).

²¹ Michel CALLON, „Techno-economic Networks and Irreversibility”, *Sociological Review* 38 (1991), *Special Issue: Monograph Series: A Sociology of Monsters: Essays on Power, Technology and Domination*, red. John Law: 132-161.

²² John LAW i John HASSARD, *Actor Network Theory and After* (Oxford: Blackwell, 1999).

czynnik ludzki (*human*) i „pozaludzki” (*non-human*)²³. Za Kazimierzem Krzysztofkiem rodzi się pytanie, czy człowiek jako system bio-info-antropo-techniczny zachowuje dziś wpływ na rzeczywistość, czy też go traci, konstruując narzędzia, które w wywieraniu tego wpływu w coraz większym stopniu go wyręczają?

W coraz mniejszym stopniu mamy dziś do czynienia z podmiotowością czysto ludzką, oddajemy bowiem maszynom wiele funkcji badawczych, poznawczych czy analitycznych przynależnych człowiekowi od zarania jego dziejów, oraz na postrzeganie świata przez różnorakie przedłużenia zmysłów. Coraz częstszy jest też pogląd, że hybrydyzacja biocyfrowa, genetyczne wspomaganie oraz inne tego rodzaju działania odbierają człowiekowi podmiotowość i sprawczość, słowem: odbierają mu człowieczeństwo, czyniąc go sterownym z zewnątrz i przesuwając umiejscowienie kontroli poza niego samego²⁴.

W robotyce społecznej coraz częściej możemy spotkać się z poglądem, że obecnie mamy do czynienia ze współsprawczością oraz sprawczością pozaludzką²⁵. Pogląd ten można zakwestionować, analizując go z perspektywy teologii ciała. Według Jana Pawła II sprawczość zawiera się w czynie. Doświadczenie czynu dla Wojtyły to „doświadczenie podstawowe”²⁶. Pozwala doświadczyć własnego „ja”, jako tego, który działa, bowiem „czyn prowadzi osobę ku doskonałości”²⁷. Czyn jest drogą, na której osoba realizuje właściwe sobie panowanie. W czynie „wyraża się i realizuje”²⁸. To poprzez „samostanowienie” – zdaniem Roberta Skrzypczaka – osoba jest zarówno podmiotem, jak i przedmiotem czynu²⁹.

Zasadniczy spór o sprawczość toczy się wokół świadomości oraz inteligencji i procesów poznawczych. Technologie robotyczne najbardziej ingerują w sferę świadomości, myślenia, mózgu i umysłu³⁰. Sprowadzając procesy umysłowe do wymiaru neurologicznego, nie dowiemy się, czym jest sprawczość, skoro zdecydowana większość pracy mózgu dokonuje się poza świadomością. W świadomości wielu użytkowników robotów jest on postrzegany

²³ LATOUR, *Reassembling the Social*.

²⁴ KRZYSZTOFEK, *Człowiek – społeczeństwo – technologie*, 191-194.

²⁵ Tamże, 192-194.

²⁶ Zob. Emerich CORETH, „Czym jest antropologia filozoficzna?”, *Studia Filozoficzne* 4(1983): 182.

²⁷ SKRZYP CZAK, *Personalizm Karola Wojtyły*, 72.

²⁸ Tamże, 73.

²⁹ Tamże, 74.

³⁰ KRZYSZTOFEK, *Człowiek – społeczeństwo – technologie*, 198-199. Zob. Jerzy Bobryk, „Transhumanizm, cognitive science i wyzwania dla nauk społecznych”, *Studia Socjologiczne* 3(2014): 9.

nie jako narzędzie, ale jako nowy INNY. Dla japońskich seniorów antropomorficzny robot pielęgnacyjny, wyrażający stany emocjonalne dzięki silniczkom uruchamiającym mięśnie mimiczne twarzy, nie jest maszyną, a *quasi-osobą*³¹. W kontekście robotyki społecznej należy podkreślić, że technologie wspomagające ludzi czy też zmieniające ich świadomość nie odbierają człowiekowi podmiotowości ani sprawczości – pozostają one atrybutami ich konstruktorów. Sprawczość pozostaje ludzka, ponieważ narzędzia są wytworami ludzkimi, w których uprzedmiotowiona została AI wytworzona w toku ewolucji w ludzkim mózgu. Ucieleśniona sztuczna inteligencja w postaci humanoidów poprawia i potęguje ludzkie możliwości intelektualne, nie dorównując ani nie przewyższając ludzkiego intelektu³². W kolektywie techno-ludzkiej sprawczość, analogicznie jak intencjonalność, są atrybutami człowieka³³. Wszędzie tam, gdzie w grę wchodzi zdolność do oceny i wartościowania, tam, gdzie wydawane są subiektywne sądy na temat ludzi i zjawisk, gdzie konieczne są analizy przyczynowo-skutkowe, robot społeczny nie jest w stanie sprostać tym zadaniom³⁴.

Personalizm Jana Pawła II wyraża się m.in. w aksjomacie prymatu osoby nad rzeczą. Przyznanie „praw człowieka” robotom społecznym – według Jerzego Bobryka – jest skutkiem pomieszania pojęć³⁵. Badacz wskazuje na cztery pomyłki.

Pomyłka pierwsza: dwa odniesienia terminu „funkcja”. Za Johnem Searle’em należy rozróżnić dwa poziomy naukowego opisu ludzkich czynności (funkcji) umysłowych: poziom umysłowy/psychiczny (problem relacji między umysłem jako takim a jego funkcjami) i poziom neurofizjologiczny (problem relacji między aktami psychicznymi a czynnościami mózgu)³⁶. W obu przypadkach są to różne – i nieredukowalne do siebie – poziomy opisu (umysłowy i mózgowy; mikrofizyczny i makrofizyczny)³⁷.

Pomyłka druga: nieodróżnianie narzędzia służącego działaniu od podmiotu działania. Roboty społeczne, niezależnie od ich parametrów technicznych, są tylko narzędziem wytworzonym przez człowieka. Są tylko maszynami/

³¹ KRZYSZTOFEK, *Człowiek – społeczeństwo – technologie*, 200-201.

³² Tamże, 202.

³³ Zob. David ROTMAN, *How Technology Is Destroying Jobs* (dostęp: 1.03.2024), <https://www.technologyreview.com/2013/06/12/178008/how-technology-is-destroying-jobs/>.

³⁴ KRZYSZTOFEK, *Człowiek – społeczeństwo – technologie*, 202.

³⁵ Jerzy BOBRYK, „Personifikacja automatów – automatyzacja osób. Od cognitive science do transhumanizmu”, *Ethos* 3(2015): 42-43. DOI 10.12887/28-2015-3-111-04.

³⁶ John SEARLE, *Umysł, mózg i nauka*, tłum. J. Bobryk (Warszawa: PWN, 1995): 14.

³⁷ BOBRYK, *Personifikacja automatów*, 45.

narzędziami wspierającymi ludzkie czynności umysłowe i fizyczne. Zasadniczo wszystkie ludzkie czynności są psychofizyczne³⁸.

Pomyłka trzecia: pomieszczenie czynności świadomych z procesami kontrolowanymi i czynności nieświadomych z procesami automatycznymi. Ich skutkiem jest zamiana tradycyjnego podziału świadome–nieświadome na dychotomię kontrolowane–automatyczne. Obydwa podziały dotyczą subtelnych różnic. To, co świadome (a raczej uświadomione), kontrolowane jest przez podmiot, natomiast znaczenia terminów „nieświadomy” i „automatyczny” nie pokrywają się. Ponadto słowa „świadome” używa się do opisu aktów działania i (lub) czynności, zaś współczesna psychologia mówi o niekontrolowanych lub kontrolowanych procesach³⁹. Psychologowie często niesłusznie używają słowa „proces” i „czynność” zamiennie. Nieprecyzyjnie posługują się także terminem „automatyczne”. Coś, co jest od początku automatyczne, jest „odruchowe”, natomiast zautomatyzowanie czynności jest skutkiem długotrwałego ćwiczenia. W odniesieniu do czynności – inaczej niż w przypadku wrodzonych odruchów – ich podział na automatyczne i kontrolowane jest względny⁴⁰.

W kontekście humanizacji algorytmów nasuwa się wiele pytań i wątpliwości. Jak rozkłada się odpowiedzialność za działania, w których współuczestniczą człowiek i algorytm/sztuczna inteligencja? Jakie mogą być społeczne oceny takiego działania? Czy będą one zdolne działać na rzecz dobra wspólnego? Czy będą w stanie przekroczyć barierę technologicznej wyższości w obronie wartości humanistycznych i nie ulegać „pokusie” indywidualistycznej korzyści?⁴¹

Przedmiotem tomu jest wielowymiarowy problem dehumanizacji człowieka i humanizacji algorytmów oraz AI w komunikacji społecznej. Autorzy tekstów zastanawiają się i proponują praktyczne implikacje nie tylko dla systemu edukacyjnego, ale także komunikacyjnego.

Artykuły przygotowali badacze z następujących ośrodków naukowych: Akademia Leona Koźmińskiego, Politechnika Gdańska, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet

³⁸ Tamże, 46.

³⁹ Tamże, 46-47.

⁴⁰ Tamże, 47-48.

⁴¹ Ámparo J. GARCÍA-TEJEDOR, Veronica Plá GARCÍA, „AI: Four Questions for the Great Challenge of the 21st Century”, w *The „Good” Algorithm? Artificial Intelligence Ethics, Law, Health. Proceedings of the XXVI General Assembly of Members. Vatican City, February 26-28, 2020*, red. Vincenzo Paglia, Renzo Pegoraro (Rome 2021), 260-261.

w Stony Brook, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

Bardzo serdecznie im dziękuję za przygotowanie tekstów do obecnego numeru *Roczników Kulturoznawczych*. Żywię nadzieję, że spośród Autorów i Czytelników ukształtuje się dążenie do intelektualnych poszukiwań, oparte na dążeniu do prawdy i odkrywaniu piękna ludzkiego bytu oraz wartości życia człowieka.

Serdecznie zachęcam do lektury!

BIBLIOGRAFIA

- BOBRYK, Jerzy. „Personifikacja automatów – automatyzacja osób. Od cognitive science do transhumanizmu”. *Ethos* 3(2015): 42-56. DOI 10.12887/28-2015-3-111-04.
- BOBRYK, Jerzy. „Transhumanizm, cognitive science i wyzwania dla nauk społecznych”. *Studia Socjologiczne* 3(2014): 9-27.
- CALLON, Michel. „Techno-economic Networks and Irreversibility”. *Sociological Review* 38(1991), *Special Issue: Monograph Series: A Sociology of Monsters: Essays on Power, Technology and Domination*, red. John Law: 132-161.
- COECKELBERGH, Mark, Cristina POP, Ramona SIMUT, Andreea PECA, Sebastian PINTEA, Daniel DAVID i Bram VANDERBORGH. „A Survey of Expectations About the Role of Robots in Robot-Assisted Therapy for Children with ASD: Ethical Acceptability, Trust, Sociability, Appearance, and Attachment”. *Science and Engineering Ethics* 22(1) (2016): 47-65.
- CORETH, Emerich. „Czym jest antropologia filozoficzna?”. *Studia Filozoficzne* 4(1983): 173-193.
- DARLING, Kate. *Extending Legal Protection to Social Robots: The Effects of Anthropomorphism, Empathy, and Violent Behavior Towards Robotic Object*. Coral Gables: University of Miami, 2012. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2044797. Dostęp: 23.03.2024.
- GARCÍA-TEJEDOR, Amparo J. i Veronica Plá GARCÍA. „AI: Four Questions for the Great Challenge of the 21st Century”. W *The „Good” Algorithm? Artificial Intelligence Ethics, Law, Health. Proceedings of the XXVI General Assembly of Members. Vatican City, February 26-28, 2020*, red. Vincenzo Paglia, Renzo Pegoraro, 260-261. Rome: Pontifical Academy for Life, 2021.
- GRUCHOŁA, Małgorzata, Małgorzata SŁAWEK-CZOCHRA i Robert ZIELIŃSKI. „Artificial Intelligence as a Tool Supporting Prayer Practices”. *Religions* 15(2024), nr 3; <https://doi.org/10.3390/rel15030271>.
- GUANG-ZHONG, Yang, Dario PAOLO i Danica KRAGIC. „Social Robotics – Trust, Learning and Social Interaction”. *Science Robotics* 31(2018), <https://www.science.org/doi/10.1126/scirobotics.aau8839>. Dostęp: 17.02.2024.
- Humanizacja*. <https://sjp.pwn.pl/slowniki/humanizacja>. Dostęp: 26.03.2024.
- Humanizm*. <https://sjp.pwn.pl/szukaj/humanizm.html>. Dostęp: 26.03.2024.
- KORZENIOWSKI, Krzysztof. „Podmiotowość człowieka. Metateoretyczne ramy teorii”. W *Podmiotowość jednostki w koncepcjach psychologicznych i organizacyjnych*, red. Krzysztof Korzeniowski, Robert Zieliński, Wojciech Daniecki. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1983.

- KRZYSZTOFEK, Kazimierz. „Człowiek – społeczeństwo – technologie. Między humanizmem a transhumanizmem i posthumanizmem”. *Ethos* 111(2015): 191-213. DOI 10.12887/28-2015-3-111-12.
- LATOUR, Brunon. *Reassembling the Social: an Introduction to Actor-Network-Theory*. New York: Oxford University Press, 2005.
- LAW, John i John HASSARD. *Actor Network Theory and After*. Oxford: Blackwell, 1999.
- MIŚ, Andrzej. *Filozofia współczesna. Główne nurty*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2006.
- REEVES, Byron i Clifford NASS. *The Media Equation: How People Treat Computers, Television, and New Media Like Real People and Places*. Stanford: Cambridge University Press, 1998.
- ROTMAN, David. *How Technology Is Destroying Jobs*. <https://www.technologyreview.com/2013/06/12/178008/how-technology-is-destroying-jobs/>. Dostęp: 1.03.2024.
- SEARLE, John. *Umysł, mózg i nauka*, tłum. Jerzy Bobryk. Warszawa: PWN, 1995.
- SKRZYPCZAK, Robert. „Personalizm Karola Wojtyły na tle współczesnej myśli polskiej”. *Warszawskie Studia Teologiczne* 24(2011), nr 1: 63-80.
- TATAŁA, Małgorzata. *Odbiór symboli religijnych przez młodzież: rozwojowe badania osób w wieku od 12 do 24 lat*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008.
- TURKLE, Sherry. *Samotni razem. Dlaczego oczekujemy więcej od zdobycy techniki, a mniej od siebie nawzajem*, tłum. Małgorzata Cierpisz. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013.

„HUMANIZACJA Algorytmów” – WPROWADZENIE

Postęp techniczny usurpuje sobie miano swoistego architekta humanizacji algorytmów i sztucznej inteligencji. Coraz częściej proponuje substytuty, którym rzeczywistość nie bardzo potrafi sprostać. Intensywny rozwój technologii AI, połączony z częstszym jej wykorzystywaniem, zmienia jej status i postrzeganie. Z wytworu człowieka – tj. narzędzia, przedmiotu – przyjmuje postać „podmiotu społecznego”. Technologie generatywne, chatboty, roboty społeczne zapraszając do interakcji, implikują namiastkę komunikacji, „humanizując” technologicznego interlokutora. Rozwój technologii informatycznych i generatywnych, implikując tworzenie coraz bardziej złożonych i samodzielnych algorytmów i robotów humanoidalnych, przyczynia się nie tylko do zmiany reakcji i postaw ludzi wobec nich, lecz także do przemiany samego procesu komunikacji. Przyznawanie ucieleśnionej sztucznej inteligencji autonomii działania oraz statusu podmiotu życia społecznego może prowadzić z jednej strony do dehumanizacji komunikacji, z drugiej zaś do humanizacji algorytmów, chatbotów i robotów.

Celem artykułu było wykazanie wpływu przypisywania cech osobowych algorytmom i sztucznej inteligencji – wytworom człowieka – na dehumanizację osoby ludzkiej i komunikacji. Artykuł ma charakter analityczno-opisowy.

Słowa kluczowe: algorytm; osoba ludzka; podmiotowość; sztuczna inteligencja; robotyka społeczna; wytwór

**“HUMANIZATION OF Algorithms”:
INTRODUCTION**

Technical progress usurps the title of a kind of architect of the humanization of algorithms and artificial intelligence. More and more often, he proposes substitutes that reality cannot cope with. The intensive development of AI technology, combined with its more frequent use, is changing its status and perception. From a human creation – i.e. a tool, an object – it takes the form of a “social entity”. Generative technologies, chatbots, social robots, by inviting interaction, imply a substitute for communication, “humanizing” the technological interlocutor. The development of information and generative technologies, implying the creation of increasingly complex and independent algorithms and humanoid robots, contributes not only to changing people’s reactions and attitudes towards them, but also to the transformation of the communication process itself. Giving embodied artificial intelligence autonomy of action and the status of a subject of social life may lead, on the one hand, to the dehumanization of communication, and, on the other hand, to the humanization of algorithms, chatbots and robots.

The aim of the article was to demonstrate the impact of attributing personal characteristics to algorithms and artificial intelligence – human products – on the dehumanization of the human person and communication. The article is analytical and descriptive in nature.

Keywords: algorithm; human person; subjectivity; artificial intelligence; social robotics; product